

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

ЗАТВЕРДЖЕНО:
Голова Приймальної комісії
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

_____ В.С. Бакіров

«_____» _____ 2019 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО
ВИПРОБУВАННЯ (ЕКЗАМЕНУ)
З «МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, СУСПІЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ТА РЕГІОНАЛЬНИХ СТУДІЙ»**

**для вступників на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю
291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
(денна форма навчання)**

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки,
Протокол № 7 від 23.01.2019 р.

та кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Протокол № 5 від 20.12.2018 р.

Затверджено на засідання методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу,
Протокол № 6 від 23.01.2019 р.

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу,
Протокол № 8 від 24.01.2019 р.

Програма фахового вступного випробування (екзамену) за фахом «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» для вступників на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Укладачі: к. ю. н., доц. Новікова Л.В.;
к. і. н., доц. Парфіненко А.Ю.;
д. політ. н., доц. Шамраєва В.М.;
к. політ. н. Панасенко Г.С.;
к. політ. н. Солових Є. М.;
к. т. н., доц. Харченко І.М.

Загальні положення

Програма є основним науково-методичним документом, що регламентує зміст вступного екзамену. Вона спрямована на забезпечення комплексного підходу до оцінки теоретичної та практичної підготовки вступників, до виявлення рівня їх знань.

Мета програми – визначити обсяг і необхідний рівень теоретичних знань та практичних навичок вступника.

Вступник повинен:

Знати:

- основні етапи історичного розвитку міжнародних відносин;
- концептуально-теоретичні основи зовнішньої політики країн;
- зміст найважливіших категорій та понять міжнародних відносин, сутність та специфіку принципів міжнародного порядку;
- основні тенденції розвитку глобальної міжнародної системи;
- основні наукові школи та напрями теорії міжнародних відносин;
- основи міжнародного права;
- основні поняття міжнародних інформаційних відносин, сутність концепцій та моделей міжнародного співробітництва в галузі інформації і комунікації;
- ролі та функції міжнародних організацій у формуванні і реалізації концепції інформаційного суспільства як чинника міжнародного розвитку;
- практику реалізації міжнародної інформаційної політики на глобальному, регіональному та національному рівнях;
- концептуальні засади інформаційно-аналітичної діяльності у міжнародних відносинах;
- структуру та основні моделі комунікації, класифікацію комунікації за різними критеріями, особливості комунікативного процесу, функції комунікації та комунікативних актів;
- ключові особливості вербальних та невербальних засобів комунікації, основних характеристик міжособистісної, групової, масової, міжкультурної комунікації;
- історію, демографію, економіку, політичний устрій країн світу;
- структуру та форми державного управління в сучасних державах;
- специфіку, ресурси та тенденції соціально-економічного розвитку країн в останні десятиліття;
- особливості історичного, політичного та культурного розвитку країн світу;
- зміст основних понять міжнародних інформаційних відносин, сутність концепцій та моделей міжнародного співробітництва в галузі інформації і комунікації;
- практику реалізації міжнародної інформаційної політики на глобальному, регіональному та національному рівнях;
- місце та роль теорії масової комунікації в системі наукових знань;

- структуру та основні моделі комунікації, класифікацію комунікації за різними критеріями, методи дослідження системи масової комунікації;
- функціональний аспект масової комунікації, механізми відбору і трансформації у засобах масової інформації;
- теоретичні положення зв'язків з громадськістю;
- основні методи, прийоми та функції зв'язків з громадськістю в сфері міжнародних відносин;
- основи діяльності прес-служб зовнішньополітичних відомств;
- основи сучасної дипломатії та розвідки;
- ознаки міжнародної організації та їх типології;
- основні методи міжнародних комунікацій;
- визначальні засади зовнішньої політики;
- основи геополітики;
- основи процесу формування міжнародної безпеки;
- основні методи та засоби забезпечення міжнародної інформаційної безпеки;
- основні методи та принципи організації міжнародних медіа комунікацій;
- основи функціонування інформаційної економіки;
- основні методи інформаційного менеджменту;
- визначальні засади зовнішньої політики України;
- позицію України з актуальних проблем сучасних міжнародних відносин.

Уміти:

- здійснювати аналіз основних видів впливу мас-медіа на аудиторію, застосовувати методи формалізованого аналізу масової інформації;
- визначати детермінацію політичного й економічного розвитку держави географічними й історичними чинниками;
- аналізувати існуючий потенціал країн, визначати перспективи їхнього розвитку;
- володіти сучасною концептуальною базою та сучасними підходами зарубіжних та вітчизняних дослідників з проблем регінознавства;
- оперувати основними поняттями і категоріями міжнародних інформаційних відносин;
- здійснювати аналіз різних комунікативних процесів з використанням відповідних моделей, використовувати різні комунікативні засоби для здійснення комунікації;
- аналізувати діяльність міжнародних організацій та практику застосування міжнародних актів у їх діяльності;
- провадити прямий і зворотний переклад документів з іноземної мови.

**Форма екзаменаційного завдання – тести: 50 тестових завдань
(100 + 2 бали за кожну вірну відповідь).**

Порядок оцінювання тестів

<i>Кількість вірних відповідей на тести</i>	<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка за чотирирівневою шкалою</i>
50	200	5(відмінно)
49	198	
48	196	
47	194	
46	192	
45	190	
44	188	4 (добре)
43	186	
42	184	
41	182	
40	180	
39	178	
38	176	
37	174	
36	172	
35	170	
34	168	3 (задовільно)
33	166	
32	164	
31	162	
30	160	
29	158	
28	156	
27	154	
26	152	
25	150	
24-0	100 - 149	2 (незадовільно)

ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ

Тема 1. Міжнародні відносини та світова політика.

Історія міжнародних відносин, концептуально-теоретичні основи зовнішньої політики держав. Зміст найважливіших категорій та понять міжнародних відносин, сутність та специфіка принципів міжнародного порядку. Основні тенденції і проблеми світової політики. Основні тенденції розвитку глобальної міжнародної системи.

Тема 2. Міжнародна інформація.

Основні поняття міжнародних інформаційних відносин, сутність концепцій та моделі міжнародного співробітництва в галузі інформації і комунікації. Роль та функцій міжнародних організацій у формуванні і реалізації концепції інформаційного суспільства як чинника міжнародного розвитку. Практика реалізації міжнародної інформаційної політики на глобальному, регіональному та національному рівнях.

Тема 3. Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах

Концептуальні засади інформаційно-аналітичної діяльності у міжнародних відносинах. Особливості аналізу міжнародної політики та специфіки моделювання зовнішньополітичних подій. Основні етапи інформаційно-аналітичної роботи та організації діяльності аналітичних структур. Здійснення інформаційно-аналітичної діяльності в галузі міжнародних відносин. Методологія підготовки та аналізу різних видів аналітичних документів, рекомендацій та пропозицій для прийняття рішень із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Тема 4. Історія міжнародних відносин

Основні критерії і підходи до періодизації історії міжнародних відносин. Генеза і тенденції розвитку системи міжнародних відносин: Вестфальська та Віденська міжнародні системи. Причини і характер Першої світової війни, співвідношення сил між головними державами та блоками. Утворення Четвертого союзу. Дипломатична боротьба за нейтральні держави. Завершення формування двох ворожих таборів. Капітуляція та вихід з війни союзників Німеччини. Комп'єнське перемир'я. Закінчення світової війни. Створення Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Підготовка та причини скликання конференції в Генуї. Рапальський сепаратний договір Росії з Німеччиною 16 квітня 1922 р. Новий меморандум Антанти. Конференція в Гаазі, її направленість і підсумки. Міжнародне значення Генуезької та Гаазької конференцій. Конференція в Локарно, її міжнародне значення. Плани Дауеса та Юнга: зміст і направленість. Пакт Бріана-Келлога та його значення. Міжнародні відносини 1933 –1939 рр. Міжнародні відносини періоду Другої світової війни.

Тема 5. Країнознавство.

Країни пострадянського простору. Історія формування пострадянського простору. – особливості історичного розвитку та переходу до ринку в сучасних умовах. Країни Західної Європи: особливості політичного та соціально-економічного розвитку. США та Канада: особливості історичного та соціально-економічного розвитку. Загальна характеристика азіатського регіону. Країни Латинської Америки.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

Міжнародні відносини та світова політика

1. Міжнародні відносини та зовнішня політика другої половини 40-х - 60-х рр. XX ст.
2. Світова політика у 70-х – 80-х рр. XX ст.
3. Завершення «холодної війни» та основні тенденції розвитку світової політики наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. XX ст.
4. Процеси європейської інтеграції у другій половині XX ст.
5. Американська система міжнародних відносин другої половини XX – початку XXI ст.
6. Система міжнародних відносин Центрально-Східної Європи у другій половині XX ст.
7. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та Африці доби біполярної системи міжнародних відносин.
8. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині XX ст.
9. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин.
10. Міжнародні відносини на пострадянському просторі на початку XXI ст.
11. Європейська система міжнародних відносин на сучасному етапі.
12. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході та в Африці на початку XXI ст.
13. Міжнародні відносини у Південній Азії та АТР на початку XXI ст.
14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на сучасному етапі.
15. Зовнішня політика України: з часів проголошення незалежності до сучасності.

Міжнародна інформація

1. Право на інформацію.
2. Поняття «інформація»: сутність та різновиди.
3. Види міжнародної інформації за режимом доступу до неї.
4. Суб'єкти інформаційних відносин.
5. Основні види інформаційної діяльності.
6. Право власності на інформацію.
7. Міжнародна інформаційна діяльність.
8. Сутність поняття «міжнародна інформація».
9. Міжнародний інформаційний простір.
10. Джерела інформації.
11. Інформаційне суспільство та його характерні риси.
12. Інформаційна революція.
13. Види сучасних інформаційних технологій.
14. Інформатизація суспільства.
15. Інформаційна інфраструктура.
16. Інформаційна війна.
17. Інформаційно-психологічна війна.
18. Технології ведення інформаційної війни.

19. Інформаційно-психологічні операції.
20. Інформаційна безпека.
21. Спеціальні інформаційні операції та акти зовнішньої інформаційної агресії.
22. Інформаційний тероризм.
23. Комп'ютерні злочини.
24. Види правопорушень в комп'ютерній сфері.
25. Шляхи вдосконалення інформаційної безпеки України.

Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах

1. Види інформаційно-аналітичної діяльності.
2. Структурні компоненти інформаційно-аналітичної діяльності.
3. Завдання інформаційно-аналітичної діяльності в системі міжнародних відносин.
4. Інформаційно-аналітичні дослідження в структурі інформаційної діяльності.
5. Правові основи інформаційних відносин.
6. Документна інформація як об'єкт інформаційно-аналітичних досліджень.
7. Види вихідної інформації для інформаційно-аналітичних досліджень.
8. Інформаційний документ як результат інформаційно-аналітичної діяльності.
9. Види інформаційних документів.
10. Загальнонаукові методи інформаційно-аналітичних досліджень.
11. Застосування методів аналізу та синтезу у процесах опрацювання документної інформації.
12. Методи емпіричного дослідження.
13. Інформаційно-прогнозні методики.
14. Види інформаційних оглядів.
15. Різновиди оглядових документів.
16. Інформаційні установи України, що забезпечують сферу міжнародних відносин.
17. Завдання документів в інформаційному забезпеченні міжнародних відносин.
18. Основні групи інформації у сфері міжнародних відносин.
19. Інформаційно-аналітичні структури, що забезпечують зовнішню політику держави.

Історія міжнародних відносин

1. Типологія та періодизація міжнародних відносин.
2. Мета і завдання історії міжнародних відносин як навчальної дисципліни.
3. Основні критерії і підходи до періодизації історії міжнародних відносин.
4. Формування Вестфальської системи міжнародних відносин. Принцип балансу сил.
5. Криза Вестфальської системи міжнародних відносин та перегрупування сил в Європі.

6. Віденський конгрес та криза Віденської системи міжнародних відносин. Принцип легітимізму.
7. Загострення боротьби між великими державами за вплив на Балканах наприкінці XIX ст.
8. Троїстий союз 1882 року між Німеччиною, Австро-Угорщиною й Італією.
9. Завершення колоніального поділу світу в останній третині XIX ст.
10. Англо-бурські війни.
11. Утворення Четвертого союзу.
12. Російсько-японська війна 1904 – 1905 рр. та її наслідки.
13. Створення Антанти у 1904 – 1907 рр.
14. Балканські війни 1912 – 1913 рр.
15. Зростання міжнародної напруги напередодні Першої світової війни.
16. Міжнародні відносини на завершальному етапі Першої світової війни.
17. Версальський мир 1919 р. – шлях до стабільних відносин між державами чи привід для нової світової війни?
18. Співвідношення сил на міжнародній арені після закінчення Першої світової війни.
19. Створення Ліги націй.
20. Міжнародне значення Генуезької та Гаазької конференцій.
21. Вашингтонська конференція та її рішення.
22. Європа та проблеми колективної безпеки (1925 – 1929 рр.).
23. Зовнішня політика Японії на Сході.
24. Виникнення вогнища війни на Далекому сході (1931 – 1933 рр.).
25. Німеччина на шляху до Другої світової війни.
26. «Мюнхенська змова» та її наслідки.
27. Співвідношення сил напередодні Другої світової війни, її характер, періодизація.
28. Відносини між союзниками по антигітлерівській коаліції на заключному етапі Другої світової війни.
29. Геополітичні наслідки Другої світової війни.
30. Створення та організаційна структура ООН.

Країнознавство

1. Країни пострадянського простору.
2. Республіка Білорусь та Республіка Молдова – особливості історичного розвитку та переходу до ринку в сучасних умовах.
3. Прибалтійські республіки – історія та розвиток в умовах незалежності.
4. Республіка Узбекистан: особливості історичного та соціально-економічного розвитку.
5. Республіка Казахстан та Республіка Киргизстан: особливості історичного розвитку та соціально-економічної модернізації в пострадянський період.
6. Республіка Таджикистан та Республіка Туркменістан – трансформація соціально-економічної моделі та політичної системи в умовах незалежності.
7. Закавказзя: країнознавча характеристика регіону.

8. Країни Західної Європи: особливості політичного та соціально-економічного розвитку.
9. Країни Центральної та Південно-Східної Європи – трансформація економічної та політичної систем у 1990-х – на початку 2000-х рр.
10. Північна Європа: країнознавча характеристика регіону.
11. Південна Європа: історія та особливості розвитку на сучасному етапі.
- США та Канада: особливості історичного та соціально-економічного розвитку.
12. Загальна характеристика азійського регіону.
13. Країни Східної Азії.
14. Країни Південно-Східної Азії.
15. Країни Південної Азії. Країни Західної Азії.
16. Загальна характеристика країн Африки.
17. Країни Північної Африки.
18. Країни Тропічної і Південної Африки
19. Латинська Америка як країнознавчий регіон.
20. Мексика й країни Центральної Америки.
21. Країни карибського басейну.
22. Ла-Платські та Андські країни.

Список рекомендованої літератури:

1. Бакулев Т.П. Массовая коммуникация: западные теории и концепции / Т.П. Бакулев. - М.: Аспект Пресс, 2013.- 192 с.
2. Башук А.І. Інформаційна політика: Навч. посіб.-Ч.1 / А. І. Башук. - К.: Вид-во ІЖ КНУ ім. Т. Шевченка, 2007. – 90 с.
3. Березин В.М. Массовая коммуникация: сущность, каналы, действия / В.М. Березин. – М. : Изд-во РИП-холдинг, 2003. – 173 с.
4. Блюмин А.М., Феоктистов Н.А. Мировые информационные ресурсы / А.М. Блюмин, Н.А. Феоктистов А.М. – М.: Дашков и Ко, 2010, - 296 с.
5. Боднар І. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах / І. Боднар. - Л.: Видавництво Львівської комерційної академії. –2007. – 280 с.
6. Борищполець К.П. Методы политических исследований / К.П. Борищполець. - М.: Аспект Пресс, 2005. - 221 с.
7. Брайант Дж. Томпсон С. Основы воздействия СМИ / Дж. Брайант. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2004. – 432 с.
8. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність / В. М. Варенко.– К.: Талком, 2014. – 416 с.
9. Вишневська О.О., Парфіненко А.Ю., Сідоров В.І. Туристичне країнознавство: підручник / О.О. Вишневська, А.Ю. Парфіненко, В.І. Сідоров. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011. – 594 с.
10. Воронов К. Балтийская политика России: через стабильность к добрососедству / К. Воронов // Мировая экономика и международные отношения. – 2003. – № 9. – С. 67-78.
11. Воронов К. Балтия-Россия: утраты и обретения / К. Воронов // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – № 1. – С. 90-101.

12. Головченко В.І. Політико-правові системи країн Азії: Курс лекцій / В.І. Головченко. – К., 2005. – 668 с.
13. Головченко В.І., Кравчук О.А. Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія: Навчальний посібник / В.І. Головченко, О.А. Кравчук. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2006.- 336 с.
14. Головченко В.І., Кравчук О.А. Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія: навчальний посібник / В.І. Головченко, О.А. Кравчук. – К., 2006. - 336 с.
15. Очерки политической истории стран «ближнего зарубежья»: республики бывшего СССР в 1989 – 2009 гг. / С. Голубев. – Тверь, Ариадна, 2010. – 768с.
16. Гондюл В.П. Вступ до спеціальності «Міжнародна інформація»: підручник / В.П. Гондюл, М.М. Рижков, О.М. Андреева. - К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. - 383 с.
17. Городецька О.М. Міжнародна інформація: навчальний посібник для вищих навчальних закладів/ О.М. Городецька. - К., МІП, 2001. -165 с.
18. Давыдов В.М. Латинская Америка в современной мировой политике / В.М. Давыдов. – М: Наука, 2011. – 352 с.
19. Джангужин (Жангожа) Р.Н. Казахстан постсоветский / Р.Н. Джангужин (Жангожа). – Киев, 2002 – 482 с.
20. Міжнародна інформація. Конспект лекцій / О.Ю. Запорожець. -К.: Центр вільної преси, 2010. - 38 с.
21. Захарова В.І. Основи інформаційно-аналітичної діяльності / В.І. Захарова, Л.Я Філіпова. - К.: «Центр учбової літератури», 2013. - 336 с.
22. История дипломатии. В 5-и томах. – тт.3-4. – М., 1965,1975.
23. Ігнат'єв П.М. Країни Азії: особливості культури та побуту / П.М. Ігнат'єв. – Чернівці, 2011. – 340 с.
24. Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. Посібн. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посіб. – 2-е вид. / П.М. Ігнат'єв. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2006. – 423 с.
25. Квіт С. Масові комунікації: [Підручник] / С. Квіт. – К. : Вид. Дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. – 206 с.
26. Киссинджер Г. Дипломатия. Пер. с англ. В.В.Львова / Послел. Г.А.Арбатова. – М., 1997. – 848 с.
27. Клецкин А. Латвия-Россия: не друзья, не враги, не партнеры. Кто же? / А. Клецкин // Мировая экономика и международные отношения. – 2004. – № 12. – С. 42-45.
28. Міжнародні відносини ХХ ст. / О.А. Коппель, О.С. Пархомчук. – К.: Школяр, 1999. – 255 с.
29. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні системи. Світова політика / О.А. Коппель, О.С. Пархомчук.- Київ: ФАДА, ЛТД. – 2001. – 224 с.
30. Короткий довідник з комплексного країнознавства (методика країнознавчих досліджень, основні поняття та визначення, країни, персоналії) / М.Д. Будз, В.О. Мартинюк, Р.М. Постоловський, С.С. Троян. - К.: Київ. слов'ян. ун-т, 2002. – 255с.
31. Кочетков Ю. Латвия: между Россией и Западом / Ю. Кочетков // Мировая экономика и международные отношения. – 2006. – № 3. – С. 111-121.

32. Країнознавство. Країни СНД, Європи і Північної Америки: Навч. Посібн. Для вузів / Дорошко М.С., Кривонос Р.А., Крижанівський В.П., Сербіна Н.Ф. – К.: Ніка – Центр, 2009. – 310 с.
33. Міжнародна інформація Навчальний посібник. / С.П. Кудрявцева, В.В. Колос. - К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. - 400с.
34. Ландэ Д.В. Поиск знаний в Internet. Профессиональная работа / Д.В.Ландэ. - М: ООО"И.Д.Вильямс", - 2005. – 272 с.
35. Макаренко Є.А. Аналітика, експертиза, прогнозування: Монографія / Макаренко Є. А., Рижков М. М., Ожеван М. А. та ін. - К.: Наша культура і наука, 2003. - 614 с.
36. Міжнародні інформаційні відносини / Є.А. Макаренко. – К.: Наша культура і наука, 2002. – 452 с.
37. Максимов Н.В. Информационные ресурсы и поисковые системы / Н.В. Максимов, О.Л. Голицына, Г.В. Тихомиров, П.Б. Храмцов – М.: МИФИ, 2008. - 400 с.
38. Максимов Н.В. Попов И.И. Компьютерные сети: Учебное пособие / Н.В. Максимов, И.И. Попов. – М.: Форум, 2010. - 464 с.
39. Мировая политика и международные отношения : Учебное пособие / Под ред. С.А. Ланцова, В.А. Ачкасова. – СПб: Питер, 2005. – 448 с.
40. Міжнародні відносини та зовнішня політика: Підручник / В.А. Манжола, М.М. Білоусов, Л.Ф. Гайдуков та ін. – К.: Либідь, 1999. – 558 с.
41. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980 – 2000 роки): Підручник / Л.Ф. Гайдуков, В.Г. Кремень, Л.В. Губернський та ін. – К.: Либідь, 2001. – 621 с.
42. Муковський І.Т. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: Навч. посіб. / І.Т. Муковський, А.Г. Міщенко, М.М. Шевченко - К.: Кондор, 2012. - 224 с.
43. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика: Навч. посіб. для студентів ВНЗ, аспірантів, викладачів. - 2-ге вид., стер. / Г.Г. Почепцов, С.А. Чукут -К., 2008. - 663с.
44. Системная история международных отношений в двух томах / Под редакцией А.Д. Богатурова. Том второй. События 1945 – 2003 годов. – М.: Культурная революция, 2007. – 720 с.
45. Современные международные отношения: Учебник / Под ред. А.В. Торкунова, А.В. Мальгина. – М. : Аспект Пресс, 2013. – 688 с.
46. Шамраєва В.М. Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи : підручник / В.М. Шамраєва. – Х. : Вид-во ХАР РІ НАДУ «Магістр», 2014 – 160 с.
47. Шамраєва В.М. Міжнародні відносини та зовнішня політика. Частина І. Історія дипломатії: навчальний посібник / В.М. Шамраєва. – Х.: Фактор, 2012. - 112 с.
48. Штромайер Г.. Політика і мас-медіа / Г. Штромайер. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 303 с.
49. Щербаков А. Интернет-аналитика /А.Щербаков. – М.: Книжный мир, 2012. - 78 с.